

TERRA DE BENEDICCIÓ, PAÍS MALEÏT PER DÉU:
IMATGES DE LA TERRA EN LA POESIA
DE R. SIMÓ BEN TSÉMAH DURAN

Manel Frau i Cortès

Rabí Simó ben Tsémah Duran (1361-1444) és una de les figures més il·lustres de la literatura hebraicocatalana i, això no obstant, molt poques de les seves obres han estat mai traduïdes al català o, de fet, a gairebé cap altra llengua.¹ En contrast, els seus tractats legals i filosòfics continuen essent publicats i són objecte d'estudi a les escoles rabíniques i departaments acadèmics d'arreu del món. Un dels aspectes menys coneguts de l'extensa producció de Duran és precisament la seva notable obra poètica. Fins molt recentment, els seus poemes només havien estat impresos esporàdicament i de manera dispersa. És de justícia que avui en presentem dos dels més interessants, traduïts per primer cop a la llengua catalana.

Simó Duran hagué de viure la convulsa època que marcà el principi de la desaparició de la comunitat jueva catalanoaragonesa, i fou testimoni presencial de les matances de 1391. Perdé nombrosos amics i parents en l'atac del call de Palma i, si aconseguí salvar la vida, va ser a costa de perdre tots els seus béns. Com molts altres jueus mallorquins, fugí de l'illa i es refugià a Algèria, on esdevingué rabí en cap i desenvolupà la seva carrera literària i de servei comunitari.

---

1 Per a més detalls biogràfics sobre Rabí Duran vg. Isidor EPSTEIN, *Les Respones del Rabí Simó ben Tsémah Duran: una font per a la història del jueus del nord d'Àfrica*, traducció i notes de Jordi Gendra i Manel Frau; Leonard Muntaner, Palma, 2001, i Manel FRAU-CORTÈS, «*Arc i escut*»: una obra apològica de R. Ximon ben Tsémah Duran en el marc de la literatura de polèmica; Leonard Muntaner, Palma, 2014. Aquesta darrera obra conté un llistat exhaustiu de la producció literària de Duran.

És des d'Algèria estant que Rabí Duran escriu aquests dos poemes, que hem escollit per la seva natura contrastada. El fil de connexió, si el lector ens ho permet, és la visió de la terra llunyana, en concret, la visió idealitzada de la terra d'Israel —informada pel cabal literari i cultural jueu— i la visió negativa de Mallorca —el país que l'ha rebutjat i enviat a l'exili—, tenyida pel drama de 1391.

Duran escriví el primer d'aquests poemes com a elegia en record del seu sogre, Rabí Jonàs Desmestre de Terol, que perdé la vida en els avalots del call de Mallorca el 1391. Simó Duran havia estudiat a Terol a l'escola rabínica dirigida per Jonàs, una institució de primera línia on l'autor havia coincidit amb pensadors jueus de la talla de Hasdai Cresques o Isaac Tsarfati. L'admiració de Duran pel seu sogre com a autoritat legal només és sobrepassada per la seva estimació personal, una ferma relació que es consolidà quan Jonàs abandonà Terol per obrir escola a Palma i viure més a prop de la seva filla Bongoda, casada amb Simó.

Aquesta elegia ha estat impresa per primera vegada només recentment, el 2012.² Prové del manuscrit 9041 del Jewish Theological Seminary de Nova York, foli 72. Es tracta probablement d'un dels poemes més complexos de l'obra de Duran, on l'autor demostra un excepcional domini de la llengua i literatura hebrea. La comprensió del text —de per si força dens i al·lusi— es complica a causa de les nombroses llacunes textuais en els versos 8-16. El poema s'obre amb una imprecació cap a l'auditori, presumiblement els notables congregats en memòria de Jonàs.

Consta de vint-i-cinc versos de dos hemistiquis, i tots els versos i hemistiquis comparteixen idèntica rima.³ Cadascun dels versos comença amb una lletra de l'alfabet hebreu. Dintre de cada vers, totes les paraules comencen per la mateixa lletra, cosa que introdueix interessants al·literacions i alhora gran sofisticació en el domini de l'idioma, atès que Duran juga contínuament amb diverses formes de les mateixes arrels semàntiques. Un cop cobert tot l'ordre alfabètic, el poema conclou amb una imprecació de tres versos que recull la idea introductòria, encara sense trencar la rima, però ara ja fora del recurs de l'al·literació. El peu utilitzat és l'anomenat complet.⁴

---

2 Efi BEN SA'ADON, *Xirató xel Rabí Xim'on bar Tsémab Duran (ha-Raixbats)*; Mekhon ben-Tseví, Jerusalem, 2012, p. 273-274. Ben Sa'adon presenta la poètica de Duran reunida en un sol volum per primer cop, i inclou nombroses composicions que romanien inèdites. És en aquesta edició que basem la nostra traducció.

3 Els versos no estan dividits en estrofes. La divisió de la present traducció és nostra i s'ha fet a partir dels temes literaris.

4 Si la poesia hebrea bíblica basava la seva forma en el paral·lelisme semàntic, la poesia medieval pot optar per fer servir la rima, com el català, o bé el ritme basat en la quantitat sil·làbica, com la poesia llatina o àrab. Duran era de l'opinió que el ritme basat en la quantitat era estilísticament plaent però desvirtuava el sentit i la natura de la llengua hebrea, de manera que només el fa servir en algunes ocasions (com en aquest cas) i mai en poesia sacra. Vg. *Maguén avot* 55b, citat per Ben SA'ADON, *Xirató...*, p. 26-27. Cal esmentar que aquesta

Mallorca, la terra vista sota el prisma negatiu, és aquí personificada i oposada al call («Israel»,⁵ la comunitat o el poble jueu en general). Les metàfores que caracteritzen el call són sovint també lligades a la terra i al cicle natural (font, collita, branca, brot i àdhuc la daina, símbol d'Israel). La natura de la terra opressora resta absent, com absent està Déu en el dia de la matança, només per reparèixer en una al·lusió a la futura redempció.

---

crítica al ritme vocàlic ja apareix al *Kuzari* de Halevi.

5 En aquest primer poema cal entendre «Israel» com a equivalent del poble jueu, no com al lloc geogràfic. Serà en el següent poema quan Israel designarà principalment l'indret, Terra Santa, i només el poble per implicació.

EN HONOR DEL MEU MESTRE ESTIMAT, RABÍ JONÀS DESMESTRE

Com puc enyorar amb delit aquell país⁶ maleït per Déu⁷
que ja s'ha esvaït? A vosaltres alço el meu clam!⁸

Una terra que afavorí una gent minsa i sense enteniment
tot edificant una gran ciutat en honor seu.⁹
Terra que amb fàstic rebutjà Aquell qui és l'Heroi vencedor,
que s'ha inflat d'orgull, i que de supèrbia s'ha omplert.
Ha exterminat els nadons que maldaven per trobar el pit matern;
la seva Església ha multiplicat la caterva dels qui ens acusen,
I arribat el temps, revelà la flor dels seus savis;
i amb ostentosa pompa, ensenyà mitges veritats que a molts feren errar.¹⁰

Qui sí que enyoro amb delit és Jonàs i el seu seguici!¹¹
Vull explicar arreu el seu llegat i la seva vida,¹² tan tost finida.
Aquesta terra féu dispersar els cants, les límpides melodies de la morada de Jonàs
escampà per terra les daurades filigranes de la seva llar.
Els atacants desplegaren la seva ira; s'afanyaren a delmar els pietosos.
Un cop més, s'inflamà la seva còlera contra el lloc d'on brollava la gràcia.
Fins i tot abans que es complissin els dies de llur purificació
escorxaren els infants de pit, el nostre tresor més preuat.

En arribar el seu dia, ¿oblidarà el Creador el nostre poble, la seva creació única,
considerarà la seva mala inclinació i desitjarà que el terror els caigui a sobre?
[Déu] rebutjà la niciesa dels folls,
del poble que coronava el seu cap amb rauxa.
Israel,¹³ coberta d'opressió com d'un mantell, [conduïda al temple de la idolatria]¹⁴
recorda els qui han patit, [que el seu record no s'esvaeixi].
[L'Etern] ben aviat diu prou [a l'arrogància dels impius],
l'Excels aferma el Santuari d'on brollen les aigües purificadores,
Generosament proveeix i obre camins [...]
llum de llums, engegador fulgor que il·lumina.
Ell tanca el clos que protegeix els seus elegits de la tempesta
quan els envolten les hordes en revolta.
Però fins al temps en què s'esvaeixi la seva ira tindrà present el teu pecat:
permetrà que es manifesti l'enardiment d'aquesta gent tumultuosa i agitada.

---

6 Ex 34,24

7 Gn 5,29

8 Pr 8,4

9 Al·lusió poc clara. Podria referir-se a Roma.

10 Es refereix als predicadors que volien convèncer els jueus per fer-se cristians a través de proves textuales talmúdiques.

11 Probablement es refereix als seus estudiants, presumiblement assassinats igualment durant els atacs.

12 Nedarim 9:9.

13 El poble jueu, no el lloc geogràfic.

14 És a dir, el poble jueu, convertit per la força.

Llavors brostarà la justícia per Israel, florirà frondosa la branca.

Nodrint-se de lloances, fruits de la seva boca, el meu poble abandonarà la niciesa.
Com el caçador deposa l'arma davant la gràcil silueta d'una daina, Israel assolirà compassió,

Flor poruga, l'Etern et salvarà de ser tallada cobrint-te amb brodades teles.
Recobra forces, poble meu! que l'aridesa de la destrucció va minvant.

Com rostoll de la collita, la santa resta d'Israel ja ha estat escapçada.

Mireu, prínceps del meu poble: fins i tot els malvats arriben a compadir-se,
el mal que han fet és un tast que assacia la seva set d'ignomínia.

Dins les portes del call, els seus habitants guarden record dels qui han tornat a la pols:

allà visqueren nobles i rics, en precioses morades.

La mort dibuixà el viu retrat de la innocència dels pietosos.

Vivifica, Senyor, el call un cop més, que magnífic torni a brillar.

Que continuï transmetent a futures generacions salvació, llum, glòria i místic secret,
que Déu el guardi pur, que Adonai el consideri recte i innocent.

Amics, contempleu aquests fets, a vosaltres alço el meu clam.¹⁵

Així ha acabat la terra que Déu ha maleït.¹⁶

Quan al final de la foscor sortim a la llum, finalment trobaré consol.

S'obrirà un camí a través de la terra maleïda per l'Etern.

---

15 Pr 8,4.

16 Gn 5,29.

El segon dels poemes que traduïm aquí presenta una visió idíl·lica de la terra d'Israel, les imatges de la qual beuen de les fonts bíbliques i midràixiques. El gènere del poema és el de la consolació o *nehamà*. Es tracta d'una llarga sèrie de seixanta-un versos no dividits en estrofes, amb dos hemistiquis cadascun.¹⁷ Si en l'elegia anterior Duran feia servir l'ordre alfabètic per a articular el seu poema, aquí l'autor signa a través d'un elaborat acròstic: si agafem la primera lletra de cada vers, veiem aparèixer la frase «Jo sóc Simó, fill de Tsémah, la llum del qual brilli eternament amb força», seguida per l'alfabet hebreu complet, i finalment una altra frase: «Amb força, eternament, amén». La rima és força elaborada: malgrat que els hemistiquis no rimen entre si, la paraula final de cada vers presenta una rima consonant, ampliada i morfològica. És a dir, tots els versos acaben amb un participi de present femení d'una arrel lèxica el tercer radical de la qual és sempre la lletra *xin*, però només en veus verbals determinades, de manera que els quatre darrers fonemes de cada vers són idèntics al llarg de l'extens poema.

L'obra apareix en distints manuscrits i ha estat impresa en diverses ocasions.¹⁸ La nostra traducció es basa en l'edició de Ben Sa'adon.¹⁹

En aquests dos poemes aparentment desconnectats entre si, podem localitzar-hi un cert nombre de lligams. Si la terra opressora del poema anterior maldava per tallar la «flor poruga», la tendra branca, el rostoll del poble jueu (imatges d'escassetat i hostilitat), aquí la terra d'Israel es presenta com a autèntic corn de l'abundància, que acull i nodreix els seus habitants. És una dramàtica oposició d'aquesta mare nodridora i d'aquella altra terra hostil que assassina els nadons. En ambdós casos, el poeta es proposa parlar-nos del país llunyà que troba a faltar: en un cas és un lloc que no pot enyorar amb delit, atesa la desgràcia que hi va ocórrer (tot i que sí n'enyora els records i la figura del seu sogre), i en l'altre és un indret de què ens parla amb infinita nostàlgia, tot i no haver-hi estat mai en persona, com sabem per la seva biografia. La imatge d'Israel és mítica, però no totalment idealitzada, ja que l'autor és conscient que la Ciutat és en runes sota l'opressió de pobles estrangers. En ambdós poemes, aquesta opressió és temporal i un dia conclourà gràcies a la intervenció divina. Heus ací el text d'aquest segon poema.

---

17 La present divisió es basa en la temàtica i l'estructura interna del poema.

18 Manuscrits: Jewish Theological Seminary 9041, foli 10a; École Rabbinique de París 26, foli 15. Mar'eli, Y. «Tsafnat pa'neah», *Kovets 'al yad* 14:7, p. 26; Heinrich BRODY & M. WIENER, *Mivhar ha-xirà ha-ivrit*, Inzel, Leipzig, 1922, p. 319-321; L. ZUNZ, *Literaturgeschichte der Synagogalen Poesie*, [sense editorial], Hildesheim, 1966, p. 522; Y. DAVIDSON, *Otsarha-xirà veba-piüt*, p. 3.287.

19 Ben SA'ADON, *Xirató...*, p. 235-342.

SIÓNIDA

Amb nostàlgia us parlaré de la glòria de la Terra²⁰ consagrada,²¹
per ella el cor batega i l'ànima es commou,
El plaer de trepitjar la Ciutat, divina morada i residència,
de proclamar la seva fama, el seu record més dolç que la mel!
En recordar-la s'inflama el cor amb caliu d'amor.
Ciutat que ara rau en runes, rasa com un camp llaurat.²²
I si peço d'exageració, no m'ho tingueu en compte,
que Déu mateix i la meva ànima per això em perdonen!

A què s'assembla aquella Terra, glòria de les nacions, a què la compararé?²³
turquesa i safir guaitant entre ferro i coure.
Esclatant bellesa que no trobareu entre totes les terres d'Edom,²⁴
ni a cap contrada d'Orient, ni a Tir ni a Filistea.
Com una gran dama que hom compara a una minyona,²⁵
només ella va adornada amb vestits patricis.

Paisatge deliciós, que alegra el món sencer, Ciutat on l'orbe se sosté²⁶
pedra de la qual brolla la pura aigua que reconforta un món cansat²⁷
Terra de la daina, d'aquesta pols creà Déu aquell Adam, contornat per les mans seves,
i hi insuflà l'ennoblidor esplendor de l'ànima.
Allà Déu acceptà l'agradable sacrifici d'Adam, d'Abel i de Set.²⁸
Triplícit fins i tot, l'honor de l'íntegre patriarca²⁹ no val tant com aquesta terra.
Fonament del món, aixopluc del diluvi, lloc on no hi plogué
terra pura, salvada i mai ferida per la condemnaió.³⁰
Terra escollida per ser el repòs dels ancestres,³¹
cossos sants, sense corrupció ni floridura.³²
Qui en morir sigui enterrat en aquella Terra,
no rejuvenirà com l'àliga, en arribar el Dia?³³
Condemnat serà qui malament parli de la Pedra preciosa,³⁴
perquè no afebleix ni consumeix els qui hi habiten.³⁵

---

20 «Terra» i «Ciutat» es refereixen en aquest poema a Israel i Jerusalem respectivament, i per això les escrivim en majúscules.

21 M. Kelím 1:10.

22 Jr 26,18.

23 Is 40,18.

24 De la mateixa manera que Ismael o Hagar representen els països àrabs, Edom és la personalització del món cristià en la poesia hebrea medieval.

25 Zohar, ve-Ethanan 266a.

26 Sl 48,3.

27 Ioma 54b.

28 NomR. 20.

29 És a dir Abraham, Gn 17,1.

30 D'acord a Zevahim 113b, la terra d'Israel fou l'únic lloc del món no inundat per les aigües del diluvi i, per tant, no castigada pel pecat.

31 Referència a la Cova dels Patriarques.

32 Yalkut, lekh-lekha 78. La terra honorà set patriarques i els estalvià que el seu cos es corrompés.

33 Es refereix al dia del judici. Segons Ketubot 101a, només els enterrats en terra d'Israel ressuscitaran en aquell dia. La imatge de l'àguila procedeix del Salm 103:5.

34 Epítet d'Israel.

35 Nm 13,32. Els espies foren condemnats per malparlar de Canaan com una terra que devorava els seus habitants.

Gran és la Ciutat de Veritat,³⁶ com la filla d'un gran rei, i per tant vomitarà fora els rebels, rebutjats com olla rovellada que ara put.³⁷ Un país en el qual no trobaren a mancar res els qui s'hi establiren,³⁸ ans graciosa proveeix de mel, llet i abundants béns. Donarà abundant llavor als qui respecten el seu jubileu, però si la treballen romandrà per a ells abandonada i desolada.³⁹ Mancats d'enteniment provocaren Déu i preferiren adorar ídols que no són déus.⁴⁰ Per això la Terra enviarà lleons,⁴¹ per extreure'n la follia com qui mol gra en un morter.⁴²

Ciutat en cap, fou escollida casal d'ofrenes, vi i sacrificis,⁴³ libació, místic secret, llauna d'anar al forn i safata.⁴⁴ Justícia hi ha en el si de la Ciutat, hi residirà i no se n'apartarà;⁴⁵ el poble serà perdonat àdhuc de pecat i transgressió. I si el pecat enrogeix com porpra, blanc es revelarà el vermell velló del Temple.⁴⁶ un misteri profund: els ulls dels rebels no hi donen crèdit. Així la Xekhinà⁴⁷ es troba entre el seu poble, i com a testimoni el foc suspès, làmpada d'orient, amb fulgor il·lumina. Casa de Déu, plantada al bell davant de les portes del firmament, per on ascendeix la pregària com per un ample camí.⁴⁸ La Ciutat que anomenaren Vall de la Visió,⁴⁹ perquè només d'ella brollava magnífica la profecia, que esmolada penetra el pensament. Els judicis capitals, la proclama dels mesos lunars, i altres actes de majestat en feren Ciutat gran i poderosa.⁵⁰

---

36 Jerusalem, d'acord a Za 8,3.

37 Ez 24,6.

38 Dt 8,9.

39 Lv 25,21; 26,34-35. Déu promet que, malgrat el descans del jubileu, la terra continuarà produint, però si el poble no respecta el descans de la terra, seran deportats i la terra tanmateix descansarà, buida i desolada.

40 Dt 32,21.

41 2Re 17,25-26.

42 Pr 27,22.

43 Epítet de Jerusalem, escollida per Déu per a edificar-hi el Temple on s'oferirien els sacrificis.

44 Estris per al sacrifici ritual. Els cabalistes els consideren símbols de secrets místics. Aquí contrasten amb l'olla rovellada que representa els rebels i amb el murtrer que representa el judici dels folls.

45 Sl 55,11(12) citat per la via negativa. La metàfora es refereix al Temple i el seu sistema d'expiació sacrificial.

46 D'acord a Ioma capítol 6, a la porta del Temple de Jerusalem hi havia un velló vermell. Quan, durant el dia de l'Expiació, el boc expiatori arribava al desert (Lv 16,8ss) i el pecat era perdonat, el velló miraculosament esdevenia blanc. Vegeu també Is 24,3.

47 Personificació de la presència divina i de la part maternal, femenina i protectora de la divinitat. D'acord a Xabat 22b, hi havia un testimoni que aquesta Divina Presència es trobava al Temple: l'anomenat «foc suspès» o làmpada de l'est que brillava suspesa sobre l'altar sacrificial.

48 Al Iudeix a la visió de Jacob a Betel (que significa 'casa de Déu'). Vg. Gn 22,17.

49 Is 22,1, en la interpretació d'Ibn Ezra.

50 La pena capital i la proclamació dels mesos lunars per observació directa només es podien efectuar des del Sanedrí, que es reunia a la Sala de Pedra Tallada del Temple de Jerusalem (Mixné Torà, hilkhoh Sanhedrin 14, hilkhoh kiduix ha-hódeix 81).

Pur és el vi d'aquella Terra, l'oli de gran valor, tota plena de béns i de llum,
la seva bona soca arrelada en el jardí de l'Etern.
Només en les seves collites es basa el recompte de les estacions de l'any,⁵¹
perquè els més primerencs són els seus fruits, i àdhuc els més tardans.
Si fou escollida com a lloc per a les sagrades ofrenes, no fou perquè no hi manquen
ramats, vedells, bestiar de pastura i d'estable, en abundància?
Déu es compadeix dels habitants d'aquella Terra,
els visita i els fa infantar quan li clamen amb desesperació.⁵²
Acluca els ulls el neci per no veure com n'és d'abundant aquella Terra,
com qui manté els ulls clucs als preceptes divins, que són innumerables.⁵³

No és d'estranyar que per amor a aquesta Terra els amos puguin perdre els servents
o que els matrimonis, en discutir-se, acabin separant-se per ella.⁵⁴
Quan miraculosament apareixia lepra a les parets d'una casa,
era només perquè, en esbucar-la, trobessin l'or amagat pels soldats amorreus.⁵⁵
A llepar la pols d'aquesta Terra s'aprestaran els reis dels idòlatres,
fins i tot avui, quan una mà ferma sotmet aquesta terra.⁵⁶

No fou, en eterna herència, donada al poble sant,
a condició que guardassin el pacte, amb preceptes ben explícits?⁵⁷
A qui escau tan bella contrada, sinó al fill per amor infantat?
De ben cert no la donaran al fill d'una serventa alliberada!⁵⁸
No revelà Déu a aquest poble el seu secret?⁵⁹ De ben cert no escollí
un poble estranger que camina, cec, a les palpentes!
Per mitjà del príncep fidel colpejà l'egipci amb mà ferma,
mentre que, en el seu pecat, ell ensopega i cau al parany.⁶⁰
Gran miracle, mai no vist per cap nació, en aquell dia
quan comandà la mar i a peu sec travessà el poble.⁶¹
El mannà, aigües de la roca, guatlles i núvol protector, i un dia
tremolant rugí la Terra i llavors també ens donà la revelació.⁶²
Tallat de soca-rel fou el poder de Sihon i d'Og, i aleshores
heretàrem la seva terra,⁶³ car en la lluita la divina mà ens assistia.

---

51 Les festes jueves es basen en el cicle agrícola d'Israel. Així, l'arribada de la primavera a Israel marca la Pasqua arreu del món, o la seva collita marca la Pentecosta.

52 Com en el cas d'Anna la mare de Samuel (1Sa 1).

53 Is 44,18; Sl 119,96.

54 Pr 21,11. Ketubot 111b. El manament d'emigrar a Israel i a Jerusalem és tan important que, per exemple, si en un matrimoni només un dels dos cònjuges hi vol anar, és lícit que l'altre demani la separació.

55 LevR 17:6. Segons aquest midraix, en sentir que els israelites arribaven, els cananeus tingueren por i amagaren la seva riquesa en les parets. Més tard, Déu envià lepra a les cases, amb la intenció que quan els israelites les esbuquessin, trobessin l'or amagat. La metàfora és per lloar la terra d'Israel: fins i tot les seves plagues són benediccions.

56 Is 49,23, en la interpretació de *Metsudat David*: Déu forçarà els reis i poderosos de les nacions a humiliar-se i llepar la pols dels peus d'Israel. En l'època de l'autor, el país estava sota el domini de diverses potències.

57 Lv 26,27-35.

58 El fill fruit de l'amor és Isaac, prefiguració del poble jueu, mentre que el fill de la serventa alliberada és Ismael, és a dir els àrabs. La terra d'Israel escau al fill legítim i estimat. Vegeu Gen 16:1-16, Is 41:8.

59 Només als israelites Déu revelà el seu nom inefable, la seva vertadera essència.

60 El príncep fidel és Moisès (cf. Nm 12,7). La metàfora del pecador que cau en la trampa prové del Sl 9,17.

61 Moisès, en la partició del Mar Roig.

62 La terra, per ordre divina, donà nodriment als israelites al desert i, finalment, un dia reberen la Torà, mentre la muntanya tremolava.

63 Nm 31,3-4.

Esterrosses l'enemic amb celeritat. I tornà enrere el sol per a proclamar
la glòria de Déu, quan en la batalla es detingué en silenci el gran astre.⁶⁴
En va els idòlatres s'escoltaren els auguris dels endevinaires. Tu, congregació meva,
escolta la profecia del Déu Protector, i no com ells, les quimeres.

Que davant de la senyora tremoli la serventa,
grassa era abans, i ara s'ha aprimat.⁶⁵
Ai las, els fills a l'exili!, perquè la Terra plany
les cadenes de ferro i de bronze que lliguen llurs peus.
En recordar Sion s'agita el meu cor, nafra sense medicina,
ni embenada ni amb unguent curada.⁶⁶
Quan Tir, ciutat que regala corones, passà aquella Terra a fil d'espasa,
no s'omplí de tot cabal de béns, afeblint el nostre ric país?⁶⁷

El meu cor per terra està vessat, i es desfan
de llàgrimes els meus ulls per caure al sòl de pura feblesa,⁶⁸
perquè l'esclau amb menyspreu i rigor et domina i no té compassió,
com l'escurçó mossega i estreny com la serp.⁶⁹
Fins quan, Déu meu, romandrà oblidat, fins quan durarà el teu enuig?⁷⁰
Fins i tot de dia, a les palpentres, la meva mà talla la foscor.
Fins quan, sense pietat, els enemics clavaran
als meus ronyons sagetes i estaré rodejat pels arquers?⁷¹

Amb venjança respondràs als enemics, que debades
conspiren i parlen vanitats, amb enrenou es congreguen per atacar-te.⁷²
Diuen que estan a favor de la pau, però quan els parlo,
només hi ha al seu bell mig destrucció i opressió, i frau mussiten.⁷³
Recorda, Amant, la teva Esposa i l'amor de les seves nuviàncies,
com feia maons però havia de recollir ella mateixa la palla.⁷⁴
A aquells qui estan de dol, acosta'ls la teva salvació, i omple
d'honor i glòria la Terra que ara seu, bruta, entre ses cendres.
Tingues compassió dels qui endolats planyen, que la teva llum brilli sobre ells,
però que al bell mig del dia, la mà de l'enemic vagui errant a les fosques.
Als estrangers que menysprearen el teu Santuari, oh Déu, aviat destrueix-los,
que aquesta gent dolenta resti avergonyida, fètida la seva olor.
Sobre el nostre poble, assadollat d'oprobri, un brillant futur arribi prompte,
trenca el parany que ens té agafats, i escaparem del fossar i de la xarxa.⁷⁵

---

64 Js 10,12.

65 Es refereix a Sara (la senyora, el poble) i Hagar (la serventa, els països àrabs). Hagar vivia a casa i menjava bé, i ara vaga pel desert. Així el domini dels musulmans sobre els jueus no ha de durar.

66 El poeta porta el dolor de l'exili a la diàspora. Is 1:6.

67 Is 23,8. Tir era tan majestuosa que els seus mercaders semblaven prínceps. Aquesta abundància, per al poeta, només pot provenir de l'espoli que féu a Israel en envair-la.

68 Lm 2,11; 3,49. Vg. Sl 6,8, amb el comentari *Metsudat David*.

69 Pr 23,32.

70 Sl 79,5.

71 Jb 16,13.

72 Dt 32,43; Sl 2,1.

73 Sl 55,11; 120,7.

74 Jr 2,2; Ex 5:7. La relació entre Déu i el poble d'Israel és comparada a un amant i la seva estimada.

75 Dt 32,35; Sl 123,5; Sl 124,7.

El meu dol en goig transforma i envia a Sion un redemptor,
que s'alegri l'ànima que davant del tumult tremola.⁷⁶
Quan pujaré amb gran poder, sobre les muntanyes dels meus enemics,
que, sota el meu peu, l'orgullosa Hagar esdevingui menyspreu dels pobles.⁷⁷
Torna a portar a la Terra els nostres exiliats, i que les nacions
vinguin amb presents sobre les espatlles, ases joves i ramats de camells.⁷⁸
La profecia no menteix: en el temps assenyalat es complirà. De la presó seré lliurada.
I per molt que el temps de la redempció sembli torbar-se, ben prest serà aquí!⁷⁹

---

76 Jr 31,13. El tumult pot ser una al·lusió als atacs als calls catalans.

77 Mí 1,3; Gn 34,30. Hagar representa els pobles àrabs.

78 Is 30,6.

79 Ha 2,3.

Els articles d'aquest número 3 de la revista *Veus baixes*,
publicats al març de 2015,
amb ISSN 2254-5336,
es publiquen amb llicència Creative Commons:
se n'autoritza la reproducció sempre que se'n citi l'autor,
que sigui sense propòsits comercials
i que no se'n facin elaboracions derivades

